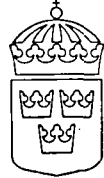

Regeringens proposition 1987/88:37

om ett nytt plan- och bostadsverk

Prop.
1987/88:37

Regeringen förelägger riksdagen vad som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 22 oktober 1987 för de åtgärder och det ändamål som framgår av föredragandens hemställan.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Hans Gustafsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

Bostadsstyrelsen och statens planverk skall läggas samman till en ny central myndighet, plan- och bostadsverket.

Propositionen innehåller bl. a. förslag om den nya myndighetens huvudsakliga inriktning och organisation.

Den nya myndigheten inrättas den 1 juli 1988.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 22 oktober 1987

Närvarande: statsministern Carlsson, statsråden Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén

Föredragande: statsrådet Gustafsson

Proposition om ett nytt plan- och bostadsverk

1 Inledning

Riksdagen har, efter förslag i prop. 1986/87:48 om bostadspolitiken, beslutat att bostadsstyrelsen och statens planverk skall läggas samman till en myndighet (BoU 7, rskr. 93). En organisationskommitté (Bo 1987:01) har haft i uppdrag att lämna förslag om den huvudsakliga inriktningen och organisationen av verksamheten vid den nya myndigheten (dir. 1987:18). Kommittén har den 25 september 1987 redovisat sitt arbete i betänkandet (SOU 1987:48) Ett nytt plan- och bostadsverk. Betänkandets sammanfattning bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Resultatet av organisationskommitténs arbete och regeringens bedömning därav skall enligt nyssnämnda riksdagsbeslut underställas riksdagen innan det nya verkets närmare inriktning och organisation slutligen läggs fast.

2 Allmänna utgångspunkter

Målet för samhällsbyggandet är att alla människor nu och i framtiden skall tillförsäkras en god miljö och goda sociala levnadsvillkor. Den fysiska planeringen och bostadspolitiken är väsentliga instrument för att nå detta mål.

Inom bostadsförsörjningen gör samhället betydande insatser i syfte att främja ett bostadsbyggande av tillräcklig omfattning. Det sker genom stöd till kapitalkostnaderna i form av räntebidrag och skattelättnader samt genom ett direkt stöd till de hushåll som annars inte skulle kunna efterfråga en bostad som svarar mot deras behov. Att kunna erbjuda alla en god bostad till skäliga kostnader har länge varit den centrala uppgiften i de bostadspolitiska strävandena.

En framgångsrik bostadspolitik förutsätter en god och framsynt bebyggelseplanering. Trivseln i ett bostadsområde beror inte enbart på om det finns bostäder av god kvalitet i tillräcklig omfattning utan också till stor del på närmiljön och den service som finns där. Välordnade samhällen, som svarar mot människornas behov, kan åstadkommas endast om bebyggelsen föregås av ingående överväganden. Det sker i den fysiska planeringen.

Ett av den fysiska planeringens syften är att inför medborgare och beslutsfattare i kommunerna lyfta fram och tydliggöra de ibland konkurrerande anspråk och önskemål som från olika sektorer i samhället ställs på användningen av mark och vatten och i fråga om utformningen av miljön.

En samhällsutveckling som svarar mot människornas behov på kort och lång sikt förutsätter att grundläggande sociala strävanden beaktas. Den kräver också att hänsyn tas till behovet att hushålla med naturresurser och att långsiktigt bevara värdefulla natur- och kulturvärden. Bebyggelsefrågorna måste därför sättas in i ett vidare sammanhang, så att det blir möjligt att bedöma och beakta olika effekter av byggandet. För att överväganden av detta slag skall kunna göras på ett meningsfullt sätt krävs normalt att marken planläggs.

Genom planläggning av bebyggelsen skapas förutsättningar för att marken utnyttjas rationellt för olika ändamål och för att både allmänna och enskilda intressen tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. Det ökade behovet av hushållning med naturresurser och av hänsyn till miljön har vidgat kraven på den fysiska planeringen.

Plan- och byggnadslagstiftningen, liksom statens stöd till bostadsförsörjningen, ingår bland de medel som samhället använder sig av för att främja målet för samhällsbyggandet. En ändamålsenlig markanvändning och en lämplig utformning av bebyggelsemiljöer och byggnader kan dock inte garanteras enbart genom lagstiftning. Kunskaper, samverkan mellan olika parter och en demokratisk process som tillsammans manifesteras i en politisk vilja är av största betydelse.

Bostadsstyrelsen och statens planverk fullgör i dag var för sig uppgifter av väsentlig betydelse för samhällsbyggandet.

Bostadsverket - dvs. bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna - tillkom den 1 juli 1948 som ett instrument för statsmakternas strävanden att förbättra boendeförhållandena. Bostadsstyrelsen ansvarar som central förvaltningsmyndighet bl. a. för den statliga lån- och bidragsgivningen till bostadsbyggandet. Bostadsstyrelsen är chefsmyndighet för länsbostadsnämnderna.

Planverket inrättades den 1 juli 1967. Bakgrunden var bl. a. behovet av en förbättrad hushållning med mark och vatten. Samtidigt framstod det vid denna tid som alltmer uppenbart att instrumenten för kommunernas fysiska planering måste vidareutvecklas. Som central förvaltningsmyndighet har planverket till uppgift att bl. a. lämna allmänna råd för planväsendet samt meddela föreskrifter och allmänna råd för byggnadsväsendet. Planverket utfärdar också typgodkännanden av konstruktioner eller utförande av byggnader.

Bostadsstyrelsens och planverkets nuvarande uppgifter framgår av de olika författningar som reglerar verksamheterna - bl. a. verkens instruktioner (SFS 1965: 669 resp. 1967: 329) - och av de uppdrag som verken vid olika tidpunkter har fått efter särskilda beslut av regeringen.

I mitt anförande till propositionen 1986/87:48 om bostadspolitikerna uttalade jag att de problem som i dag och i framtiden möter den plan- och bostadspolitiska administrationen i många avseenden skiljer sig från dem som förelåg då denna byggdes upp. Grundläggande bostadspolitiska mål har

förverkligats. Erfarenheterna av 20 års arbete med fysisk riksplanering har summerats i en särskild lag. Kommunindelingsreformen har medfört att kommunerna nu har både kompetens och resurser att ta ett större självständigt ansvar för bostadsförsörjning och samhällsplanering. Detta synsätt präglar såväl den nya plan- och bygglagen (PBL) som lagen om hushållning med naturresurser (NRL), vilka trädde i kraft den 1 juli i år.

Genom PBL-reformen har ansvarsfördelningen mellan stat och kommun inom plan- och byggnadsväsendets område blivit väsentligt tydligare. De statliga myndigheternas tillsynsuppgifter enligt PBL och NRL bör inte i första hand riktas in på en bevakning av enskilda beslut. Tillsynen och uppsikten bör i stället ha en mer framåtsyftande inriktning och bedrivas i ett långsiktigt perspektiv. Tillsynen utövas främst genom det samråd på regional nivå som länsstyrelserna svarar för. Den centrala myndighetens uppgifter är att svara för den allmänna uppsikten och samordningen inom dessa områden.

Inom bostadsförsörjningen gäller alltså de mål som har väglett bostadspolitiken under efterkrigstiden. Bostadsförsörjningen är ett kommunalt ansvar. Statens uppgift är i första hand att se till att kommunerna har ändamålsenliga instrument till sitt förfogande för att kunna uppfylla detta ansvar. Sådana instrument är bl. a. plan- och byggnadslagstiftningen, de markpolitiska medlen, finansieringen av bostadsbyggandet, medel att påverka bostädernas fördelning och att motverka brister i förvaltningen.

En förändring av den centrala myndighetens roll är möjlig och bör eftersträvas också inom bostadsförsörjningens område. Det som bör bestämma inriktningen av det nya verkets arbete också inom det bostadspolitiska området, är myndighetens uppgift att utöva en framåtsyftande uppsikt över hur bostadsförsörjningens behov tillgodoses. Det innebär att myndigheten mer än tidigare måste arbeta med andra instrument än detaljföreskrifter, främst råd och information i olika former.

Jag har tidigare framhållit den fysiska planeringens och bostadspolitikens betydelse för att målen för samhällsbyggandet skall nås. Jag har vidare sagt att en framgångsrik bostadspolitik förutsätter att det också finns tillgång till bl. a. en god närmiljö, en offentlig och kommersiell service av god kvalitet och väl fungerande kollektiva kommunikationer. Det förutsätter att bostadsförsörjningsfrågorna sätts in i ett vidare sammanhang och närmare samordnas med kommunernas verksamhetsplanering i övrigt och med den fysiska planeringen. Med PBL kommer en sådan samordning naturligt till stånd i kommunerna.

Riksdagens beslut i december 1986 att bostadsstyrelsen och statens planverk skall läggas samman till en myndighet medför att en sådan samordning nu kan åstadkommas också på myndighetsnivå.

En organisationskommitté har på mitt uppdrag lämnat förslag om den huvudsakliga inriktningen och organisationen av en ny plan- och bostadspolitisk myndighet. Kommitténs överväganden om det nya verket har preciserats så långt att det i fråga om inriktningen av verksamheten kan ligga till grund för beslut av riksdagen. Kommittén har vidare lämnat förslag i fråga om verkets organisation och värderat hur det nya verkets resurser bör fördelas mellan olika uppgifter. Kommittén har beaktat de förändringsbehov

som jag har redogjort för i det föregående och den rationalisering och effektivisering som kan genomföras i och med sammanläggningen. I fråga om organisationen av verksamheten har kommittén, i enlighet med direktiven, begränsat sina förslag till att avse den indelning i huvudenheter som bör beslutas av regeringen samt till att ange det ungefärliga antalet tjänster som bör disponeras för enheternas uppgifter.

Kommittén har anordnat fyra konferenser i syfte att inhämta synpunkter från olika personer till ledning för kommitténs arbete. De fyra konferenserna har behandlat frågor om bostadsmarknad, fysisk planering, närmiljö och byggande. Kommittén har därefter redovisat sina överväganden vid en slutkonferens, till vilken hade inbjudits företrädare för alla de intressenter som berörs av den nya myndighetens arbete.

Vid sin behandling av frågan om den bostadspolitiska organisationen förordade riksdagen att organisationskommitténs förslag och regeringens bedömning därav i lämpligt sammanhang underställs riksdagen innan det nya verkets närmare inriktning och organisation slutligen läggs fast. Mot den bakgrunden vill jag först redovisa mina överväganden och förslag i fråga om det nya verkets huvudsakliga uppgifter. Därefter kommer jag att redovisa mina överväganden i fråga om organisationen av det nya verket samt vissa personal- och genomförandefrågor.

3 Det nya verkets verksamhetsområde

3.1 Huvuduppgifter

Mitt förslag: Plan- och bostadsverket skall vara central myndighet för frågor om bostadsmarknad, fysisk planering, stadsmiljö och byggande.

- Plan- och bostadsverket skall bl. a. ha till uppgift att
- följa utvecklingen inom bostads- och byggsektorn samt förlöpande utvärdera de bostadspolitiska styrmedlen,
 - följa hur anspråken på den byggda miljön förändras och utveckla metoder som underlättar bl. a. en förnyelse av denna,
 - ha uppsikt över den fysiska planeringen och utveckla metoder för denna,
 - ha uppsikt över hushållningen med naturresurser,
 - samordna och förtydliga de krav på byggnader som samhället ställer med stöd av bygglagstiftning och bestämmelser om statens stöd till bostadsförsörjningen,
 - informera allmänhet, kommuner och näringsliv m. fl. om de erfarenheter som vinnas inom verksamhetsområdet.

Kunskapsförsörjning och återföring av erfarenheter får en framskjuten roll.

Plan- och bostadsverket inrättas den 1 juli 1988.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (se betänkandet s. 97–126).

Skälen till mitt förslag: En ny central plan- och bostadspolitisk myndighet bör inrättas den 1 juli 1988. Den nya myndigheten bör benämnas plan- och bostadsverket. De uppgifter som i dag åvilar planverket och bostadsstyrelsen enligt olika författningar och beslut av regeringen bör i stort bestå och föras över till det nya verket. Kommitténs förslag innebär att verksamheterna integreras i det nya verket men att de i stora delar behåller sin tidigare karaktär. I vissa avseenden förskjuts tyngdpunkten i verksamheten så att den plan- och bostadspolitiska organisationen bättre skall kunna möta nya angelägna samhällsbehov.

Jag delar kommitténs bedömning att det nya verkets uppgifter bör fördelas på huvudområdena bostadsmarknad, fysisk planering och hushållning med naturresurser, stadsmiljö samt byggande.

Det bör vara en uppgift för det nya verket att följa utvecklingen på bostads- och byggmarknaden samt fortlöpande utvärdera effekterna av statens stöd till bostadsförsörjningen och det direkta stödet till hushållen.

En annan av verkets uppgifter bör vara att utveckla planinstrumenten och svara för erfarenhetsåterföring och vidareförmedling av kunskaper som efter hand vinnas av den nya planlagstiftningen. Verket bör vidare svara för den allmänna uppsikten över den fysiska planeringen och hushållningen med naturresurser.

Inom stadsmiljöområdet bör verket följa hur anspråken på den byggda miljön förändras och utveckla metoder för utformningen av närmiljön. Därvid bör uppmärksamhet ägnas åt frågor om förnyelsen av bebyggelsen och den byggda miljön med beaktande av befintliga natur- och kulturvärden. Även omställningar inom socialsektorn mot vård och omsorg i eget boende bör ägnas uppmärksamhet.

Inom byggområdet bör det nya verket efter regeringens bemyndigande – och inom ramen för de begränsningar som regeringen ställt upp – utveckla de krav som ställs på byggnader i bygglagstiftningen och i bestämmelser för statens stöd till bostadsförsörjningen. Verket bör vidare förmedla erfarenheter och goda exempel och bevaka kostnadsutvecklingen i byggandet. Goda kvaliteter och egenskaper hos byggnader bör främjas genom en aktiv rådgivning.

I det nya verkets uppgifter bör till betydande del ingå informations- och rådgivningsverksamhet. Denna måste grundas på en väl fungerande kunskapsförsörjning och erfarenhetsåterföring.

Jag utvecklar i det följande de bedömningar som ligger till grund för mitt förslag. Det bör ankomma på regeringen att bestämma om den närmare inriktningen av verksamheten vid det nya verket.

Min bedömning: Plan- och bostadsverket bör följa och analysera utvecklingen på bostads- och byggmarknaden samt fortlöpande utvärdera effekterna av statens stöd till bostadsförsörjningen och det direkta stödet till hushållen. Därvid bör verket ge särskild akt på hur boendeförhållandena förändras och på den fördelningspolitiska utvecklingen i övrigt. Till uppgifterna hör också att följa och analysera kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet och att följa utvecklingen på kreditmarknaden. Det bör ankomma på verket att uppmärksamma statsmakterna och andra berörda på förhållanden som kan föranleda ändrade regler eller andra åtgärder.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med min bedömning (se betänkandet s. 102–107).

Skälen för min bedömning: Den centrala uppgiften i de bostadspolitiska strävandena har länge varit att kunna erbjuda alla en god bostad till skäliga kostnader. I detta syfte gör samhället betydande insatser för att dels främja ett bostadsbyggande av tillräcklig omfattning, dels också de hushåll som har begränsade ekonomiska resurser skall få del av välfärdens utveckling.

Av samhällsekonomiska skäl och för att insatserna skall vara fördelningspolitiskt försvarliga, är det angeläget att de bostadspolitiska styrmedlen fortlöpande kan effektiviseras. Det bör vara en av verkets mest angelägna uppgifter att fortlöpande följa och utvärdera styrmedlens effekter för bostadsförsörjningen. Till denna uppgift ansluter den i sammanhanget viktiga uppgiften att utvärdera de fördelningspolitiska effekterna i förhållande till de uppsatta målen och till sådana förändringar i omvärlden som påverkar hushållens levnads- och boendeförhållanden. Det kan gälla inkomsternas utveckling och fördelning, beskattningen, familjestödet och olika pensionsförmåner. Det bör ankomma på verket att med stöd av sådana utvärderingar lämna förslag till åtgärder som leder till att de bostadspolitiska medlen blir mer effektiva i förhållande till de bostadspolitiska målen.

Som kommittén föreslår bör det vara en uppgift för verket att fortlöpande undersöka och belysa utvecklingen av bostadsbyggandet och bostadsmarknaden och med ledning därav ge underlag för bedömningar på nationell och regional nivå av framtida bostadsefterfrågan och byggnadsbehov. I detta ingår att följa och analysera hushållens boendeförhållanden bl. a. med avseende på utrymmesstandard och boendekostnader. Vidare bör det ankomma på verket att bearbeta statistik om lån- och bidragsgivningen och sätta in denna i ett samhällsekonomiskt perspektiv. Det är bl. a. mot denna bakgrund som behovet av olika former av bostadspolitiska insatser skall bedömas.

I likhet med kommittén anser jag det vara viktigt att verket – i samarbete med berörda myndigheter – kontinuerligt följer och analyserar utvecklingen på byggmarknaden, främst vad gäller sysselsättningen och produktiviteten i byggsektorn samt kostnadsutvecklingen i bostadsbyggandet. Även utvecklingen på den allmänna kreditmarknaden i fråga om tillgången på och villkoren för krediter har stor betydelse i sammanhanget.

Information om aktuella problem och utvecklingstendenser på bostadsmarknaden bör belysas och föras ut på ett tidigt stadium så att statsmakterna och andra berörda i god tid uppmärksammas på de förändringsbehov som kan uppkomma.

3.3 Fysisk planering och hushållning med naturresurser

Min bedömning: Plan- och bostadsverket bör utveckla metoder för den fysiska planeringen med tonvikt på den kommunala fysiska översiktsplaneringen. Det bör också ankomma på verket att utveckla plansystemet samt ge allmänna råd och vidareförmedla goda exempel. Verket bör vidare utveckla metoder för kommunernas bostadsförsörjningsplanering samt ge råd därom. En viktig uppgift är att verka för samordning av de statliga myndigheternas arbete med frågor som rör tillämpningen av plan- och bygglagen och naturresurslagen samt att ha den allmänna uppsikten över hushållningen med naturresurser. Verket bör i övrigt bevaka aktuella utvecklingstendenser, följa tillämpningen av lagarna på området och lämna förslag till nödvändiga förändringar.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med min bedömning (se betänkandet s. 107–117).

Skälen för min bedömning: Den nya plan- och bygglagstiftningen innebär att ett långt skede av utrednings- och försöksverksamhet inom planområdet är avslutat. Verkets uppgift blir nu att föra ut, följa och vidareutveckla det nya plansystemet på ett sådant sätt att intentionerna bakom reformerna förverkligas.

Ett viktigt instrument är översiktsplanen. Genom den översiktliga kommunala planeringen eftersträvas en från allmän synpunkt lämplig hushållning med naturresurser och ett ökat hänsynstagande till natur- och kulturvärden. Översiktsplanen är avsedd att i stort ange kommunens politiska program för hur den fysiska miljön kan utformas, vårdas och användas så att en god miljö och goda sociala levnadsvillkor uppnås. Översiktsplanen blir ett dokument för kommunens mål i fråga om mark- och vattenhushållning, fysisk miljö och bebyggelseutveckling.

Som kommittén framhåller är det väsentligt att såväl kommunala som statliga sektoriella planer samordnas i översiktsplaneringen. Endast genom en sådan samordning kan översiktsplanen fullgöra sin avsedda uppgift att främja en allsidig sammanvägning av de olika överväganden som rör kommunens utveckling.

Bostadsförsörjningsplaneringen samt bl. a. planering för utbildning, sjukvård, barn tillsyn, energihushållning eller sysselsättning bör således bättre samordnas med den fysiska planeringen i övrigt. Härigenom skapas förutsättningar för en god kommunal planberedskap och en bättre grund för olika beslut som syftar till att utveckla bebyggelsen efter medborgarnas behov. Det nya verket bör stödja kommunerna i detta arbete.

Jag ansluter mig till kommitténs uppfattning att metoderna för den långsiktiga planeringen av bostadsförsörjningen behöver utvecklas. Den uppgiften bör enligt min mening ses som en del av verkets arbete med att utveckla metoder för den kommunala översiktliga planeringen.

Till det nya verket förs över planverkets ansvar för den allmänna upp-sikten över hushållningen med naturresurser, liksom ansvaret för samord-ningen av de olika statliga sektorsmyndigheternas arbete med frågor som rör hushållningen med naturresurser.

Naturresurslagens regler ger förutsättningar för en bättre samordning av de statliga och kommunala myndigheternas arbete med hushållningsfrågor och bildar en gemensam grund för myndigheternas prövning av konkurrens-frågor om mark- och vattenanvändning. Naturresurslagens bestämmelser får genomslag vid prövningen av ansökningar om tillstånd enligt plan- och bygglagen och en rad olika speciallagar, t. ex. miljöskyddslagen, vatten-lagen och naturvårdslagen. Sålunda föreskrivs i plan- och bygglagen att naturresurslagen skall tillämpas vid planläggning och vid prövning av bl. a. ärenden om bygglov.

Plan- och bygglagens översiktsplan är ett av de viktigaste underlagen för kommunerna, när de skall ta ställning i frågor om markanvändning och hushållning med naturresurser. Det innebär att verkets uppgifter enligt na-turresurslagen är nära förknippade med verkets arbete med att utveckla me-toder för den kommunala översiktliga planeringen.

3.4 Stadsmiljön

Min bedömning: Plan- och bostadsverket bör verka för en god tätortsmiljö. Det bör ankomma på verket att följa utvecklingen i våra tätorter samt att utveckla metoder och ge råd som kan underlätta pla-nering, produktion, vård och förnyelse av tätortsmiljön. Därvid bör även utveckling av boendeservice och andra bostadssociala frågor ägnas uppmärksamhet. Vidare bör det ankomma på verket att följa styrmedlens effekter och uppmärksamma statsmakterna och andra berörda på hur dessa kan behöva förändras.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med min bedöm-ning (se betänkandet s. 117-123).

Skälen för min bedömning: Den gemensamma miljön har stor be-tydelse för vårt välbefinnande. Dit räknar jag miljön omkring den egna bo-staden, arbetsmiljön, fritidsmiljön och den offentliga miljön i våra tätorter. Utvecklingen har medfört att behovet av insatser av skilda slag allt mer har förskjutits från den enskilda byggnaden till dess omgivning och från ny-byggnad till hur den befintliga bebyggelsen skall tas till vara och vårdas. Kommittén framhåller att denna utveckling har lett till ett ökat behov av utvecklingsarbete och råd om hur miljön kan utformas, hur tillgängliga resurser kan samordnas samt om hur sociala, miljömässiga och kultur-historiska värden kan tas tillvara.

Detta innebär att frågor om gestaltning och utformning av bebyggelse-miljön liksom förvaltningen av denna måste ges en ökad betydelse. Upp-märksamheten måste riktas inte bara mot hur bebyggelsen anordnas, utan också mot hur den kan användas och mot den verksamhet som faktiskt bedrivs där.

Det är i huvudsak en uppgift för kommunerna och andra huvudmän att med olika medel verka för att vård, omsorg, service och kulturella aktiviteter i vid mening samordnas på ett sätt som främjar framväxten av en rikare och för alla tillgänglig miljö i den befintliga och tillkommande bebyggelsen. Det nya verket bör stödja kommunerna i denna uppgift, genom att vidareutveckla de instrument för detaljplanering och stöd till bostadsbyggnad och miljöförbättring som verket har ett ansvar för. Verket bör informera om de möjligheter som dessa instrument erbjuder och förmedla erfarenheter och exempel på goda lösningar.

Det bör vidare ankomma på verket att följa styrmedlens effekter och uppmärksamma statsmakterna på de förändringsbehov som uppkommer.

3.5 Byggande

Min bedömning: Plan- och bostadsverket bör efter bemyndigande av regeringen utfärda de föreskrifter som behövs för tillämpningen av plan- och bygglagens bestämmelser om byggnaders grundläggande egenskaper. Verket bör också ha motsvarande uppgifter i fråga om tillämpningen av bestämmelser om statens stöd till bostadsförsörjningen. Vidare bör verket genom råd främja goda kvaliteter och egenskaper hos enskilda byggnader och i bebyggelsen som helhet. Regelsystemen bör samordnas och riktas in på funktioner och ekonomiska förhållanden av särskild betydelse.

Kommitténs förslag: Överensstämmer med min bedömning (se betänkandet s. 123–126).

Skälen för min bedömning: Byggnaders egenskaper och kvaliteter är av väsentlig betydelse för människors säkerhet, hälsa och välbefinnande. Samhället måste därför ställa upp regler för byggandet. Sådana regler finns i dag såväl i bygglagstiftningen som i lån- och bidragsförfattningar. Det bör ankomma på verket att efter bemyndigande av regeringen, meddela sådana ytterligare föreskrifter som behövs för att byggnader skall uppfylla grundläggande krav på bl. a. stabilitet, säkerhet, värmehushållning, hygien och tillgänglighet eller som syftar till att precisera samhällets krav vid ombyggnad. Den nya myndigheten bör vidare verka för att bostadssociala ambitioner i fråga om bostadsstandard och kvalitet främjas.

De regelverk som står till samhällets förfogande för att säkra tekniska kvaliteter och främja bostadsförsörjningen har successivt byggts ut och med tiden blivit relativt omfattande och svåröverskådliga. Jag ansluter mig till kommitténs uppfattning att det nu finns skäl att närmare samordna och rikta in regelsystemen på de funktioner och ekonomiska förhållanden som är av särskild betydelse för att samhället skall kunna förverkliga de bostadspolitiska målen och garantera grundläggande egenskaper och kvaliteter till rimliga kostnader i all bebyggelse. I detta ligger också att på olika sätt skilja ut och lyfta fram det som är väsentligt och att se till att de regler som behövs blir enkla och begripliga.

Byggandet har under senare decennier genomgått genomgripande förändringar. Nya material, produkter och produktionsmetoder har utvecklats

snabbt. En effektiv produktionsapparat har byggts upp, genom vilken höjda anspråk på utformningen av bostäder och annan bebyggelse har kunnat tillgodoses. Det blir en viktig uppgift för verket att medverka till att regelsystemen utformas så att effektiviteten i byggandet framdeles främjas och kostnaderna kan begränsas.

Samtidigt kan jag konstatera att utvecklingen inte alltid har lett till de tekniska kvaliteter som förutsatts. Det är väsentligt att olika brister kan undvikas i det framtida byggandet och också avhjälpas i de byggnader där de nu finns. Som kommittén påpekar är ökad kunskap, bättre återföring av erfarenheter och kvalitetsstyrning viktiga inslag om misstag och brister skall kunna undvikas. Därför är det angeläget att det nya verket har en god och fortlöpande återföring av erfarenheter från byggnaders bruks- och förvaltningsskede. Nya material och produkter kan i vissa fall innehålla ämnen som har en negativ inverkan på människors hälsa eller är olämpliga på annat sätt. Det är viktigt att verket förmår bedöma sådana nya material och produkter samt förändringar i byggnadstekniken och tillgodogöra sig de erfarenheter som vinnas, både för sitt författningsarbete och i sin rådgivningsverksamhet.

Verket bör främja kvalitetsutvecklingen inom byggområdet genom att aktivt förmedla sina erfarenheter.

Det finns anledning att erinra om de ökade krav som kommer att ställas på internationell harmonisering och på undanröjande av tekniska handels hinder i förhållande till utlandet. Det är ett betydande svenskt intresse att driva frågor om harmonisering av bestämmelser som rör byggvarors och komponenters egenskaper samt metoder för hur sådana egenskaper skall verifieras. Jag utgår därför från att verket kommer att medverka i det pågående internationella arbetet på området.

3.6 Vissa övriga frågor

Jag har i det föregående redovisat mina överväganden i fråga om den huvudsakliga inriktningen av verksamheten och uppgiftsfördelningen vid den nya myndigheten. De båda nuvarande verken utför härutöver vissa andra arbetsuppgifter som till sin karaktär skiljer sig från de av mig angivna huvuduppgifterna. Jag tänker då närmast på bostadsstyrelsens arbete med låneförvaltningen och planverkets typgodkännandeverksamhet.

3.6.1 Låneförvaltning

Ansvar för låneförvaltningen är uppdelat mellan länsbostadsnämnderna och bostadsstyrelsen. Länsbostadsnämnderna ansvarar för alla åtgärder som vidtas innan ett lån är färdigt att betalas ut. Deras ansvar omfattar även beslutet om utbetalning liksom kontroll och registrering av inteckningssäkerheter. På länsbostadsnämnderna förvaras sedan pantbrev. Nämnderna svarar även för kredit- och förlustbevakningen av utestående lån, beslut om övertaganden, inteckningssaneringar m. fl. åtgärder som kan behöva genomföras under lånens löptid.

Bostadsstyrelsen verkställer utbetalning av alla lån och bidrag utom bostadsbidrag. Dessutom svarar bostadsstyrelsen för avisering av räntor och

amorteringar på utestående lån. För de flesta lån sker aviseringarna för närvarande två gånger per år.

Det har inte ingått i kommitténs uppdrag att pröva låneförvaltningens organisation. För egen del är jag inte beredd att nu ta ställning till organisationen av de låneadministrativa delarna av den nuvarande bostadsstyrelsen. Låneförvaltningen bör därför nu i oförändrad form tillföras den nya myndigheten.

3.6.2 Typgodkännandeverksamhet

Byggprodukter, metoder och tekniska lösningar kan efter ansökan hos planverket prövas i förhållande till kraven i Svensk byggnorm. Om gällande krav bedöms vara uppfyllda kan planverket utfärda ett typgodkännande. Som villkor för typgodkännandet föreskrivs normalt en av planverket godkänd tillverkningskontroll. En typgodkänd produkt, metod eller teknisk lösning skall godtas av byggnadsnämnden i de avseenden som anges i typgodkännandebeviset. Typgodkännandet är frivilligt, och verksamheten finansieras med avgifter.

Kommittén har haft i uppdrag att överväga den nuvarande frivilliga typgodkännandeverksamhetens ställning. I uppdraget ingick även att pröva om verksamheten lämpligare bedrivs av annan huvudman än den myndighet som utfärdar föreskrifter på området.

Kommittén erinrar om att byggherren enligt plan- och bygglagen skall ta ett mer uttalat ansvar för att byggnader tillförsäkras de grundläggande egenskaper som förutsätts i bygglagstiftningen. Enligt kommittén bör motsvarande synsätt tillämpas i fråga om typgodkännandeverksamheten på byggområdet. Därför bör näringslivet ta ett ökat ansvar för typgodkännandeverksamheten. Detta bör ske genom att näringslivet blir delägare tillsammans med staten i ett nybildat godkännandeorgan. Därigenom uppnås också att prövning inte kommer att utföras av samma organisation som utfärdar de regler som skall ligga till grund för prövningen.

Typgodkännandeverksamheten bör enligt kommittén i ökad omfattning inriktas mot nya produkter, metoder och tekniska lösningar. Konventionella produkter bör föras över till produktstandard. Det nya godkännandeorganet bör överta planverkets nuvarande uppgift att utfärda typgodkännanden som styrker produktens överensstämmelse med gällande byggbestämmelser. På sikt bör verksamheten också kunna innefatta europeiska och andra internationella typgodkännanden.

Kommittén föreslår att det nya verket får i uppdrag att ta upp överläggningar med näringslivet om att inrätta ett nytt godkännandeorgan inom byggområdet (se betänkandet s. 132-136).

Jag kan i huvudsak ansluta mig till kommitténs överväganden i fråga om typgodkännandeverksamhetens ställning och inriktningen av verksamheten. Övervägande skäl talar enligt min mening också för att nya organisationsformer bör prövas. Jag avser därför att föreslå regeringen att ge den nya myndigheten i uppdrag att utföra det kompletterande utredningsarbete som kan behövas. Jag kommer därefter att ta initiativ till överläggningar med näringslivet om inrättandet av ett godkännandeorgan som ägs gemensamt av staten och näringslivet.

4 Plan- och bostadsverkets organisation

Mina överväganden och förslag: Plan- och bostadsverket bör organiseras i fyra sakenheter för bostadsmarknadsfrågor, plan- och naturresursfrågor, stadsmiljöfrågor och byggfrågor. Sakenheterna utgör huvudenheter inom verket. En huvudenhet bildas dessutom för administrativa frågor. Låneförvaltning och tygodkännande ingår som särskilda enheter i verket vid sidan av huvudenheterna. Ärenden om statligt stöd till allmänna samlingslokaler handläggs inom verket av en samlingslokaldellegation. Till verket knyts olika råd för att underlätta kontakterna med andra myndigheter och organisationer. Beslutanderätten i dessa frågor ankommer på regeringen. Det bör ankomma på verket att besluta om organisationen inom huvudenheterna.

Verket skall ledas av en styrelse. Chef för verket skall vara en generaldirektör.

Kommitténs förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med mina överväganden och förslag (se betänkandet s. 165–184).

Enligt kommittén bör till varje sakenhet knytas ett eller flera råd med ledamöter från den omvärld som berörs av enhetens arbete. Rådet för stål- och betongnormer föreslås bestå och knytas till sakenheten för byggfrågor. Övriga råd som i dag är knutna till planverket och bostadsstyrelsen – tekniska rådet, rådet för samhällsplanering, värderingsrådet och bostadssociala rådet – föreslås ombildade och kopplade till huvudenheterna. Enligt kommittén bör rådets sammansättning beslutas av regeringen på förslag av verket.

Slutligen föreslår kommittén att statens va-nämnd, som för närvarande administrativt hör till planverket, avskiljs från det nya verket.

Skälen för mina överväganden och förslag: Jag har i det föregående redovisat de huvudsakliga arbetsuppgifterna för det nya verket. Jag bedömer i likhet med kommittén att det kan vara lämpligt att verksamheten vid verket fördelas på fyra sakenheter, som svarar mot de huvuduppgifter som jag har angett i det föregående. Sakenheterna bör således utgöras av en huvudenhet för bostadsmarknadsfrågor, en huvudenhet för plan- och naturresursfrågor, en huvudenhet för stadsmiljöfrågor och en huvudenhet för byggfrågor. Förutom det utvecklingsarbete som är verkets huvudsakliga uppgifter, bör respektive huvudenhet ha ansvaret för handläggningen av remisser och överklaganden inom sitt område. Huvudenheten för administrativa frågor blir en serviceenhet för ekonomisk uppföljning, personalfrågor, kontorsservice och information. I verket bör också ingå en enhet för tygodkännande av byggprodukter och en enhet för låneförvaltning. Det ankommer på regeringen att besluta om indelningen i huvudenheter och om enheter fristående från huvudenheterna.

För funktionen som chef för verket bör inrättas en ordinarie tjänst för generaldirektör med beteckningen p.

Jag vill framhålla att den nya organisationen måste präglas av stor flexibilitet så att den i dag och i framtiden kan möta de krav som ställs från ett samhälle i förändring. Huvudenheternas uppgifter måste därför löpande omprövas inom verket. Vidare måste ett samarbete mellan enheterna på alla sätt underlättas och främjas. Jag utgår från att detta uppmärksammas i det fortsatta organisationsarbetet.

Enligt min mening är det ännu för tidigt att ta närmare ställning till rådens antal och sammansättning. Frågan om vilka uppgifter råden bör ha, bör också övervägas ytterligare.

I likhet med kommittén anser jag att samlingslokaldelegationen bör fortsätta sin verksamhet utan förändringar. Beredningen av delegationens frågor sker lämpligen inom huvudenheten för stadsmiljöfrågor.

Va-nämndens administrativa tillhörighet kommer att övervägas i annat sammanhang. Tills vidare bör plan- och bostadsverket fungera som värmyndighet för va-nämnden.

5 Personal

Min bedömning: En resursram om högst 208 årsarbetskrafter för plan- och bostadsverkets huvudenheter bör gälla vid verkets inrättande. Till detta kommer vad som kan finansieras genom uppdragsverksamhet.

Kommitténs förslag: Antalet årsarbetskrafter i min bedömning överstiger med 14 årsarbetskrafter det lägre antalet i det intervall som kommittén har föreslagit (se betänkandet s. 165–184).

Skälen för min bedömning: Det är rimligt och nödvändigt att vid den nu förestående omorganisationen rikta in sig på att bilda en organisation som kan bestå under den tid som kan överblickas. Det innebär att organisationen måste minskas inte oväsentligt i förhållande till i dag. Som framgått av vad jag har sagt i det föregående behöver samtidigt ökade insatser göras inom vissa områden. Det är därför nödvändigt att alla samlings- och rationaliseringsåtgärder tas till vara i det fortsatta organisationsarbetet.

Under budgetåret 1986/87 fanns vid de båda nuvarande myndigheterna 357 årsarbetskrafter. Härav disponerades 86 årsarbetskrafter för låneförvaltning och typgodkännandeverksamhet samt för städning och telefonservice för de myndigheter som är förlagda i och i anslutning till kv. Lysbomben. För de uppgifter som närmast har prövats av kommittén användes således 271 årsarbetskrafter. De resurser som behövs för det nya verket i motsvarande delar bedöms av kommittén till 194–234 årsarbetskrafter. Det lägre talet i det intervall som kommittén anger för varje huvudenhet utgör emellertid den absoluta miniminivå som krävs för att enheterna skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Enligt min mening bör verket ges förutsättningar att ta initiativ till ökade insatser inom vissa strategiskt viktiga områden. Jag anser det vidare viktigt att verket härutöver disponerar över resurser som från tid till annan kan avdelas för uppgifter inom områden där särskilda insatser behöver göras. Mot den bakgrunden bedömer jag att, i de delar som har prövats av kommittén, totalt högst 208 årsarbetskrafter bör utgöra ramen för den nya organisationen. Till detta bör komma vad som kan finansieras genom uppdragsverksamhet inom verksamhetsområdet, exempelvis tjänsteexport.

Det ankommer på regeringen att, inom den nu föreslagna ramen, besluta om det ungefärliga antalet tjänster som bör disponeras för de olika enheternas uppgifter.

Jag avser att senare i särskild ordning återkomma till frågan om det samlade medelsbehovet för den nya myndigheten under budgetåret 1988/89. Jag kommer därvid även att behandla medelsbehovet för de gemensamma funktioner som är knutna till de myndigheter som är förlagda i och i anslutning till kv. Lysbomben, liksom för de låneadministrativa delarna av den nuvarande bostadsstyrelsen och planverkets tygodkännandeverksamhet som nu i oförändrad form bör tillföras den nya myndigheten.

6 Genomförande

Det återstående arbetet för att genomföra den nya organisationen måste utföras på kort tid. Kommittén, som i sitt betänkande även berört vissa frågor som hör till genomförandefasen (s. 184–185), erinrar därvid om de stora krav som kommer att ställas på genomförandeorganisationen.

Jag kan ansluta mig till kommitténs synpunkter. Personalfrågorna måste enligt min mening ägnas stor omsorg för att göra övergången smidig. Jag bedömer dock att de möjligheter som det statliga trygghetsavtalet (TRA-S) erbjuder skall vara till god hjälp i sammanhanget. Vad jag tidigare har sagt om att överföra de låneadministrativa delarna och tygodkännandeverksamheten till det nya verket innebär inte att personal som nu handhar dessa uppgifter skall särbehandlas i omställningsarbetet.

En smidig övergång är angelägen även för att minimera sådana effektivitetsförluster som kan uppkomma i omställningsskedet.

Som framgår av vad som nyss sagts, återstår en rad frågor att lösa för att det nya verket skall fungera redan från starten. Det gäller främst utformningen av den närmare verksamhetsorganisationen under huvudenheter, fördelningen av personalresurser på enheterna och på olika arbetsuppgifter samt tillsättningen av tjänster. Härtill kommer vissa ekonomi-administrativa frågor som bör lösas innan det nya verket påbörjar sin verksamhet. Jag avser att inom kort föreslå regeringen att bemyndiga chefen för bostadsdepartementet att tillkalla en särskild utredare med uppgift att överväga de frågor som jag nyss har nämnt, dvs. frågor som är av den arten att de normalt avgörs på myndighetsnivå, samt att leda arbetet med att genomföra den nya organisationen. Utredaren skall vidare bl. a. lägga fram förslag om författningsändringar och instruktion för verket.

7 Hemställan

Prop. 1987/88:37

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen

dels föreslår riksdagen att

1. godkänna att en central myndighet, plan- och bostadsverket, med de huvuduppgifter som jag har angett inrättas den 1 juli 1988 (avsnitt 3.1),

2. bemyndiga regeringen att för funktionen som chef för plan- och bostadsverket inrätta en ordinarie tjänst för generaldirektör med beteckningen p (avsnitt 4),

dels bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad jag i övrigt har anfört om den nya myndighetens verksamhet, organisation och personal (avsnitten 3.2–3.6, 4, 5 och 6).

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition förelägga riksdagen vad föredraganden har anfört för de åtgärder och det ändamål som föredraganden har hemställt om.

Sammanfattning av SOU 1987:48

Ett nytt plan- och bostadsverk

I detta betänkande föreslås en huvudsaklig inriktning och organisation av verksamheten vid ett nytt plan- och bostadsverk.

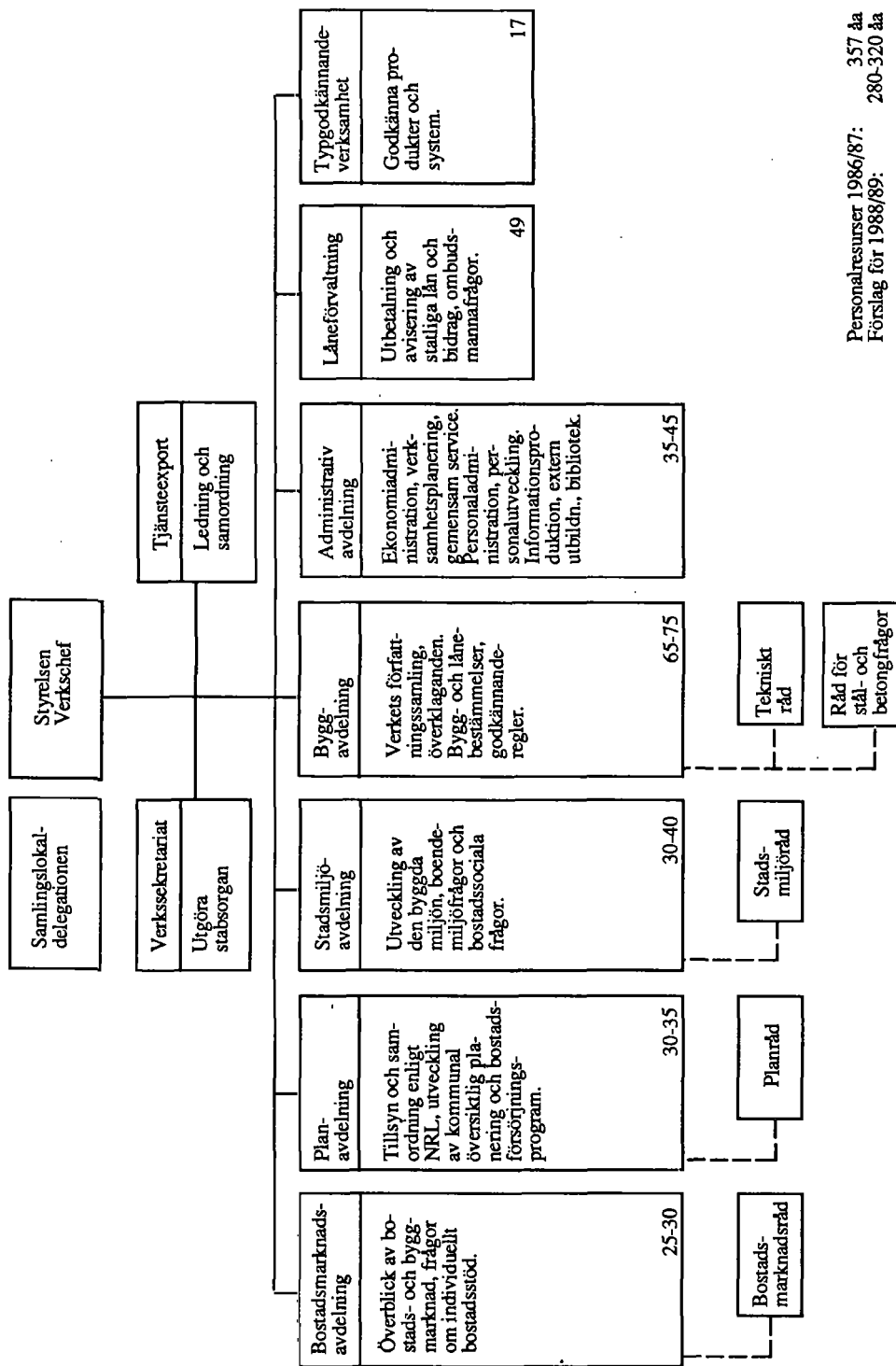
Det nya plan- och bostadsverket organiseras i fyra sakenheter som avser bostadsmarknadsfrågor, planfrågor, stadsmiljöfrågor och byggfrågor. En huvudenhet bildas dessutom för administrativa frågor. Låneförvaltning och typgodkännande ingår tills vidare som särskilda enheter i verket. Till generaldirektörens förfogande finns ett verkssekretariat. Tjänsteexporten underställs generaldirektören direkt.

Delegationen för samlingslokaler fortsätter sin verksamhet oförändrad. Rådet för stål- och betongnormer består. Övriga råd som i dag är knutna till planverket och bostadsstyrelsen ombildas så att ett eller flera råd knyts till sakenheterna.

Vi bedömer att de resurser som erfordras för myndighetens verksamhet motsvarar 280-320 årsarbetskrafter. Verket bör vara lokaliserat i Stockholm.

Organisationen framgår av följande tablå.

Organisation av plan- och bostadsverket

Personalresurser 1986/87: 357 åa
Förslag för 1988/89: 280-320 åa

Genom beslut den 2 april 1987 bemyndigade regeringen chefen för bostadsdepartementet att tillkalla en kommitté med högst åtta ledamöter med uppdrag att lämna förslag om den huvudsakliga inriktningen och organisationen av verksamheten vid ett nytt plan- och bostadsverk. Förslag till inriktning av verkets arbete skall redovisas före utgången av september månad 1987. Utredningens arbete skall bedrivas så att det nya verket kan inrättas den 1 juli 1988. I en andra etapp tas frågor upp som berör budgetregleringen inför budgetåret 1988/89. Denna etapp redovisas före november månads utgång 1987.

Utredningen har tagit en utgångspunkt i erfarenheter av de båda verkens hittillsvarande verksamhet samt sökt höra de olika intressenter i samhället som kan anses vara i väsentlig grad berörda av verksamheten. Vi har även sökt informera berörda arbetstagare om vårt arbete.

De båda verkens hittillsvarande verksamhet

Bostadsstyrelsen tillkom den 1 juli 1948. Den nuvarande organisationen innefattar fem huvudenheter, boendebyrån, byggnadsekonomibyrån, rättsbyrån, administrativa byrån och personalkontoret. Till generaldirektörens förfogande finns ett verkssekretariat och en informationsenhet. Ett råd för bostadssociala frågor och ett för belånings- och värderingsmetoder är knutna till styrelsen. En särskild delegation, samlingslokaldelegationen, handlägger i styrelsens ställe det statliga stödet till allmänna samlingslokaler och vissa teaterlokaler m. m. I bostadsverket ingår dessutom 24 länsbostadsnämnder.

Bostadsstyrelsens arbetsuppgifter enligt instruktionen SFS 1968:669, senast ändrad 1987:318, är i korthet

"att handha den statliga låne- och bidragsverksamheten för att främja bostadsförsörjningen,

att undersöka och belysa utvecklingen i fråga om bostadsbyggande, bostadsmarknad och bostadssociala förhållanden samt på grundval härav ge underlag för beslut som avser det framtida bostadsbyggandets omfattning och inriktning,

att på lämpligt sätt bistå kommuner, byggherrar och andra, som medverkar i bostadsbyggandet, för att främja långsiktig planering av byggandet och fortgående allmän förbättring av bostadsförsörjningen,

att genom råd och information främja konsumentupplysning och varudeklaration på bostadsområdet,

att främja sådant utvecklingsarbete inom styrelsens arbetsområde, vars resultat kan väntas komma till praktisk användning inom bostadsförsörjningen, att i övrigt ta de initiativ som kan behövas för att främja att goda bostäder byggs och att en god boendemiljö skapas.

Det åligger vidare styrelsen att handlägga ärenden om statligt stöd till allmänna samlingslokaler."

Under budgetåret 1986/87 disponerade bostadsstyrelsen för sin verksamhet totalt 55,777 milj. kr. Det totala antalet nedlagda årsarbetskrafter var 195,3 åa.

Statens planverk tillkom den 1 juni 1967. Den nuvarande organisationen innefattar tre huvudenheter, planavdelningen, administrativa byrån och byggnadsavdelningen. Till generaldirektörens förfogande finns ett verkssekretariat. Ett planråd, ett tekniskt råd samt ett stål- och betongråd är knutna till verket. Statens va-nämnd är i administrativt hänseende knutet till verket.

Planverkets arbetsuppgifter enligt instruktion SFS 1967:329, ändrad 1987:289, är i korthet att samla in och bearbeta kunskaper och erfarenheter inom sitt verksamhetsområde, ha allmän uppsikt över plan- och byggnadsväsendet, lämna allmänna råd för planväsendet samt meddela föreskrifter och allmänna råd för byggnadsväsendet. Dessutom ska planverket verka för samordning mellan verket och andra myndigheter när det gäller insamling och bearbetning av kunskaper och erfarenheter som rör hushållning med mark och vatten samt råd och vägledning beträffande fullföljandet av de riktlinjer som har beslutats av statsmakterna för hushållningen med mark och vatten.

Planverket utfärdar också riksgiltiga tygodkännanden av konstruktioner eller utförande i övrigt av byggnader eller andra anordningar om vilka bestämmelser ges i byggnadslagstiftningen samt biträder med utlåtande, undersökning eller annat arbete, om det är av allmänt intresse för byggnadsväsendet. Planverket bedriver tjänsteexport enligt de regler som gäller för myndigheters affärsdrivande verksamhet i utlandet.

Under budgetåret 1986/87 disponerade planverket för sin verksamhet totalt 35,379 milj. kr. Det totala antalet nedlagda årsarbetskrafter var 161,1 åa.

Olika intressenter i samhället

Med syfte att inhärmta synpunkter från olika intressenter i samhället rörande det framtida verkets arbetsformer och resultat har vi anordnat fyra hearings. De fyra konferenserna behandlade bostadsmarknadsfrågor, planfrågor, närmiljöfrågor och byggfrågor. Ett 20-tal personer från stat, kommun, näringsliv, organisationer, forskning och yrkesideella föreningar deltog vid varje hearing.

Vid konferenserna framfördes flera värdefulla synpunkter. Det är framför allt tre roller det nya verket bör utveckla.

Den första sammanhänger med överblick. Verket bör utarbeta översikter över och analyser av olika förhållanden i landet av intresse för bostadsförsörjningen och plan- och byggnadsväsendet. Att söka förutse och åstadkomma en framförhållning inför olika förändringar är väsentligt. S. k. early warning vore ett uppskattat sätt.

Den andra sammanhänger med verkets arbete med att ge underlag till statsmakernas beslut. Verket bör ta ett ansvar för själva systemen för bostadsförsörjningen och plan- och byggnadsväsendet och att med en konsekvent uppbyggd utvärderingsverksamhet ge underlag till ändamålsenliga regelförändringar. Verket bör också med utgångspunkt från statsmakernas beslut utarbeta författningar och bestämmelser som kan fungera på ett praktiskt och enkelt sätt.

Den tredje utgår från önskan om att verket bör vara offensivt. Verket bör utveckla en aktiv och pådrivande roll. Det kan innebära insatser vad gäller information, rådgivning, visa upp goda exempel och aktivt deltagande i utvecklingsarbeten.

Även i andra studier har synpunkter från olika intressenter sökt inhämtas. Erfarenheter har dragits av tidigare utförda omvärldsstudier och utvärderingar. Konsekvenser för verkets myndighetsroll som förorsakas av ny lagstiftning och riksdagens behandling av verksledningspropositionen har sökt belysas. Särskilt PBL och NRL föranleder en delvis ny rollfördelning mellan stat och kommun.

Omrövning och förnyelse

I ett flertal avseenden har de båda verkens hittillsvarande verksamhet ansetts behöva omprövas och förnyas. De förändringar som härvid föreslås är

- **Kunskapsförsörjning och erfarenhetsåterföring**

För att förbättra kunskapsförsörjningen och erfarenhetsåterföringen behövs flera olika åtgärder. Det är väsentligt att olika typer av uppgifter rörande ett sakområde kan sammanhållas i en enhet. Det är vidare väsentligt att mer systematiska former utvecklas för insamling, sammanställning, analys och presentation. Riksöversikter bör utarbetas för olika frågor. Även former för fortlöpande diskussion och samarbete med olika avnämare och parter bör utvecklas. Till varje sakområde bör rådgivande organ knytas.

- **Bostadsmarknadsfrågor**

För att ge tyngd åt det nya verkets bostadspolitiska roll bör de övergripande bostadspolitiska frågorna föras samman inom en särskild enhet i det nya verket. Hit samlas den kompetens som finns inom bostadsstyrelsen för uppföljningar och utvärderingar av det bostadspolitiska stödets effekter. Hit förs också ansvaret för administrationen av regelsystemet för det individuella bostadsstödet. Enheten tillförs dessutom ny kompetens när det gäller samhällsekonomi och kreditmarknadsfrågor. Samarbete etableras med forskningsinstitutioner för att kunna initiera sådant utvecklingsarbete som ej kan bedrivas inom det nya verket.

- **Samordningsansvar för hushållning med naturresurser**

Med utgångspunkt i den planeringsprocess som har etablerats i genomförandet av den fysiska riksplaneringen och med stöd av en ny lag om hushållning med naturresurser (NRL) föreslås att det nya plan- och bostadsverket får ansvar för samordning och uppsikt över hushållning med naturresurser. Detta arbete bör ske i nära anslutning till utveckling av metoder för översiktlig kommunal planering enligt den nya plan- och bygglagen (PBL) och i samarbete med berörda sektororgan.

- **Kommunal översiktsplanering och bostadsförsörjningsplanering**

En huvuduppgift för plan- och bostadsverket är rådgivning till kommunerna om översiktlig planering. Det gäller särskilt inför utvecklingen av översiktsplaner enligt PBL. I anslutning härtill bör inom det nya plan- och bostadsverket utvecklas metoder för kommunernas långsiktiga bostadsförsörjnings-

planering. Arbetsuppgifter som i dag vilar på kommunsektionen vid bostadsstyrelsens boendebyrå, planverkets kommunbyrå och dess regionbyrå bör sammanföras inom samma enhet i det nya verket.

Prop. 1987/88:37

• Närmiljöns verksamheter och utformning

Arbetsuppgifter inom de båda myndigheterna som berör frågor för närmiljön bör sammanföras till en enhet inom det nya verket. Ett samordnat arbetssätt och synsätt bör eftersträvas. Översikter bör utarbetas över boendeförhållanden för olika grupper och över den befintliga bebyggelsens standard, kvalitet och gestalt. Förändringar för boendet och av bebyggelsen bör sökas förutses. Utvecklingsarbete bör främst bedrivas genom att sprida goda exempel. Besvärliga administrativa frågor och principärenden bör klaras ut tidigt. Verket bör regelbundet lämna underlag till regeringen om hur arbetsformerna för förnyelsen skall kunna underlättas. Verket bör ha en aktiv roll och söka samarbete med organisationer som bedriver informations- och utställningsverksamhet för att därmed informera om den befintliga bebyggelsens värden och möjligheter.

• Bostadslåne- och byggbestämmelser

För att förenkla byggprocessen bör de krav på byggnader som ställs i byggbestämmelser och lånebestämmelser samordnas i största möjliga utsträckning. För att uppnå detta bör dessa frågor handhas inom en och samma enhet. Utarbetandet av delområden i bygg- och lånebestämmelserna som berör samma byggnadstekniska eller bostadsfunktionella fråga bör föras ner i organisationen så långt det är praktiskt möjligt. På enheten bör också ankomma att samordna hela verkets författningssamling.

• Låneförvaltningen

De arbetsuppgifter i bostadsstyrelsens nuvarande verksamhet som är knutna till låneförvaltningen - dvs. utbetalning av lån och bidrag samt avisering av betalningar - förs samman inom en särskild enhet inom det nya verket. Nuvarande resurser för låneförvaltningen bibehålls tills vidare för att inga störningar skall uppstå i samband med sammanläggningen.

• Tygodkännandeverksamheten

Näringslivet bör ta ett ökat ansvar för tygodkännandeverksamheten inom byggområdet. Detta bör ske i form av att näringslivet blir delägare tillsammans med staten i ett nybildat godkännandeorgan inom byggområdet. Därigenom uppnås också den fördelen att prövning inte kommer att utföras av samma organisation som utfärdar de regler som skall ligga till grund för prövningen. Dessutom minskas organisationen.

Tygodkännandeverksamheten bör i ökad omfattning i förhållande till i dag inriktas mot nya produkter, metoder och tekniska lösningar. Traditionella produkter bör överföras till produktstandard.

Det nya tygodkännandeorganet bör överta planverkets nuvarande uppgift att utfärda tygodkännanden om produkters överensstämmelse med nationella

byggrelser. På sikt bör verksamheten också kunna innefatta europeiska och internationella typgodkännanden. Det nya organet bör också ges möjlighet att utfärda interimistiska tidsbegränsade godkännanden för helt nya produkter och metoder.

Det nya plan- och bostadsverket bör få i uppdrag att närmare utreda för-
 merna för det nya godkännandeorganet samt att uppta förhandlingar med näringslivet i syfte att inrätta ett nytt godkännandeorgan inom byggområdet.

• Konsumentupplysning och fastighetsjuridisk rådgivning

Fastighetsjuridisk rådgivning till småhusägare bör ej ingå i det nya verkets ansvarsområde. Konsumentverket bör därför även i fortsättningen ha det centrala stödande ansvaret för den fastighetsjuridiska rådgivning som bedrivs av länsbostadsnämnder och kommunala konsumentvägledare. Det ansvar som bostadsstyrelsen har för att främja konsumentupplysning och varudeklaration på bostadsområdet bör dock ingå som ett led i det nya plan- och bostadsverkets informationsverksamhet.

• Inforumverksamheten

Den informations- och utställningsverksamhet som drivs gemensamt av 12 myndigheter/forskningsorgan vid Inforum har sitt värde i möjligheten att kunna bedriva sektorsövergripande information i aktuella samhällsfrågor. Efter samråd med berörda myndigheter står det dock klart att resurser inte kan säkras för en fortsatt verksamhet i oförändrad form under det nya plan- och bostadsverkets huvudmannaskap. Om verksamheten skall kunna fortleva bör den överlätas på annan huvudman. Inom kommittén saknar vi förutsättningar att nu föreslå hur resurser för en fortsatt verksamhet skall kunna säkras.

• Tjänsteexporten

Statsmakterna har i en serie beslut under senare år tagit initiativ till att intensifiera tjänsteexporten, även från statliga myndigheter. Tjänsteexport bedrivs för närvarande såväl vid bostadsstyrelsen som planverket. I det följande föreslås att det nya plan- och bostadsverket ska bedriva tjänsteexport i uppdragsform och med full kostnadstäckning.

• Ledning och administrativ service

Den administrativa service som behövs vid det nya plan- och bostadsverket föreslås koncentreras till en huvudenhet för administration. De frågor om låneförvaltning som handläggs inom bostadsstyrelsens administrativa byrå föreslås brytas ut ur administrationen och placeras i en separat enhet för låneadministration i det nya verket. Den juridiska kompetensen föreslås bli fördelad på sakenheterna men med en koncentration till en av dem. Ett verksamhetssekretariat och en enhet för tjänsteexport föreslås underställas verksamhetschefen.

Propositionens huvudsakliga innehåll.....	1
1 Inledning.....	2
2 Allmänna utgångspunkter.....	2
3 Det nya verkets verksamhetsområde.....	5
3.1 Huvuduppgifter.....	5
3.2 Bostadsmarknaden.....	7
3.3 Fysisk planering och hushållning med naturresurser.....	8
3.4 Stadsmiljön.....	9
3.5 Byggande.....	10
3.6 Vissa övriga frågor.....	11
3.6.1 Låneförvaltning.....	11
3.6.2 Tygodkännandeverksamhet.....	12
4 Plan- och bostadsverkets organisation.....	13
5 Personal.....	14
6 Genomförande.....	15
7 Hemställan.....	16
8 Beslut.....	16
 Bilaga 1 Sammanfattning av organisationskommitténs betänkande.....	 17